פרשת מִקֵּץ — השגחת ה'

בתחילת הפרשה נאמר: "וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפַרְעֹה חֹלֵם" (מא א).

על פסוק זה אמרו רבותינו ב"מדרש רבה": קץ שֹׂם הקב"ה ליוסף כמה עליו להיות בבית האסורים; כיוון שהגיע הקץ, חלם פרעה חלום.

הסבר המדרש: היינו חושבים שבגלל החלום שחלם פרעה, יצא יוסף מבית הסוהר ועלה לגדולה. אבל האמת היא שהקב"ה החליט שהגיע זמנו של יוסף להשתחרר מבית הסוהר, ולכן גרם הקב"ה לפרעה לחלום כדי שמהלך השחרור של יוסף יצא לַפֹּעַל. ללמדנו שכל מה שקורה בעולם הוא הוצאה לַפֹּעַל של רצון ה'.

רבי ישראל מאיר הכוהן, בעל ה"חפץ חיים", המשיל על כך משל: מעשה בכפרי אחד שהגיע בפעם הראשונה בחייו לתחנת רכבת. הוא ראה שם פקיד עומד על הרציף וברגע שהוא שורק במשרוקית מתחילה הרכבת לנסוע. ניגש אליו הכפרי ביראת כבוד, ושאל אותו שאלות על מבנה הרכבת וכיצד היא פועלת, ובמיוחד איך מצליחה השריקה שלו להניע את הרכבת... אמר לו הפקיד: "אני לא מבין מה הכבוד הגדול שאתה חולק לי. בשריקה במשרוקית אני בסך הכל מבצע את הוראות מנהל הרכבת". כך אנחנו במעשינו מוציאים לַפֹּעַל את רצון ה' בעולם.

את היסוד החשוב הזה הבין יוסף, ולכן כשאמר לו פרעה: "חֲלוֹם חָלַמְתִּי וּפֹתֵר אֵין אֹתוֹ, וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ לֵאמֹר תִּשְׁמַע חֲלוֹם לִפְתֹּר אֹתוֹ" (מא טו) – במקום לענות לו: "ודאי אני יודע לפתור כל חלום", וכך לדאוג לעתידו – תלה יוסף את הפתרון בקב"ה: "וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת פַּרְעֹה לֵאמֹר: בִּלְעָדָי, אֱ־לֹהִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פַּרְעֹה!" (מא טז). כך גם במפגש החשיפה שלו לאחיו אומר להם יוסף: "לֹא אַתֶּם שְׁלַחְתֶּם אֹתִי הֵנָּה, כִּי הָאֱ־לֹהִים! וַיְשִׂימֵנִי לְאָב לְפַרְעֹה וּלְאָדוֹן לְכָל בֵּיתוֹ וּמֹשֵׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם" (מה ח). בגלל מעלתו להכיר בכל דבר את יד ה', זכה יוסף להגיע לגדולה ולהיקרא יוסף הצדיק.

בחנוכה ובפורים אנחנו מברכים את ברכת "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה".

שאל רבי לוי יצחק מברדיצ'ב בספרו "קדושת לוי" (דרושים לחנוכה): למה בפסח לא מברכים "שעשה ניסים"? והוא ענה שבפסח כולם יודעים שהקב"ה הוא זה שהוציא את עם ישראל ממצרים, שהרי יציאת מצרים הייתה בניסים גלויים, עשר המכות וקריעת ים סוף, ולכן אין צורך לברך "שעשה הניסים". אבל הניצחון על היוונים וההצלה בפורים היו בדרך הטבע, ולכן דווקא אז צריך להדגיש שגם הצלה בדרך הטבע מוגדרת כנס, ולהודות על הניסים.

יהי רצון שהקב"ה ימשיך לעשות לנו ניסים ונפלאות, ותחזינה עינינו במפלת אויבינו ובגאולת ישראל השלמה, ונזכה לראות את יד ה' גם בטבע, ונודה לו על הניסים שבכל יום עימנו.